

משנה ה'

משנה זו ממשיכה לפרט בדין עסקה. נזכיר את שנתבאר במשנה הקודמת, כי "עסקא" רגילה, חצייה הלוואה וחצייה פקדון, ולפיכך אין מקבל ההשקעה רשאי להניב רווחים לבעל הפקדון בלא קבלת תמורה על מאמציו.

ביאור

בבא מציעא פרק ה' ■ ה'

מתר לערף "עסקא" זו:
 1 בעל פרה, חמור, או כל דבר הראוי למלאכה ומניב רוח מחד גיסא, ויש להוציא עליו ממון מאידך גיסא, שם את דמיו לפני מסירתו לצד השני לעסקה, כי

1 שְׁמִין פְּרָה וְחִמּוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, לְמַחְצָה. 2 מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְחֶלֶק אֶת הַוְּלָדוֹת מִיָּד, חוֹלְקִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְגֵדֵל, יְגַדְלוּ.

הלה מקבלם כחצי הלוואה וחצי פקדון, ויש לשוים את שעור הנכסים שהוא מקבל בהלוואה, וסכום העסקה הוא שרק המקבל נהנה ממלאכתם, והוא והבעלים חולקים ברווחים שייניבו בהשבתם ובולדותיהם. טעם ההתר: המקבל אינו טורח בחנם בחלקו של הבעלים, שהרי הוא זכאי בכל מלאכתם.

דרך אגב מפרטת המשנה בנושא קבלנות בהמה. 2 מקום שנהגו לחלק את ולדות הבהמות המתקבלות בעסקה מיד כאשר הן מסגלות לאכל בלא סיוע - יחלקו מיד*. מקום שנהגו שהמקבל מטפל בהם עד שייגדלו - עליו לטפל בהם עד אותה העת. לאמר, אם לא סכמו אחרת, ההסכם הוא במנהג המקום ואין אחד הצדדים יכול לטען שהתכוון אחרת.

מקורות והערות

א. רע"ב כותב (על פי רש"י) שחלוקה זו מן ההמלטה ובהמה גסה - תמישים, אולם מתבצעת בהמה דקה לאחר שלוש יום הרא"ש (סימן מג) נוקט שחולקים בהם מיד

כ' בטבת

יום ב' פ' ארא

(סנהדרין לד')

היום נלמד:

משנה

בבא מציעא פרק ה' משנה ה' גמרא שמות רבה, פרשה ה', סימן ב'

תוכנה מרגשת הלברית של סטרה

לך ולמשפחה מסכת סנהדרין דף ל"ד

זוהר הקדמת הזוהר א.

הלכה

שליח ציבור הלכה כ"ד-כ"ו

במשנה הקודמת נתבאר שאסור לבצע עסקה למסירת עגלים וסיחים לשם גדולם וחלקה ברוחים, אלא אם מקבל העסקה מקבל את שבר טרחתו והוצאות ההזנה מחלקו של מוסר העסקא -

³ רבן שמעון בן גמליאל אומר: מתר לשום עגל עם אמו או סיח עם אמו ולמסרם בעסקא, שכן באם אין אסור כפי שנתבאר

בתחלת המשנה, ואלו לגבי הילד, מאחר שהוא נמסר עם אמו אין הוצאות הזנה לפי שהוא יונק מאמו ואין טרח מיוחד בטפולו, לפי שהוא כרוף אחריה.³

"ומפריז על שדהו" - החובר שדה מחברו ומבקש מן המחביר הלואה לצרף השקעה בשדה, כגון לזבלו היטב, רשאי המחביר לקבוע לו כי את ההלואה יחזיר במסירת שני כרים מיבול השדה לידיו, אף על פי ששונים עולה על שעור ההלואה, ואין בכך חשש רבית.³ טעם הדבר: אין להתייחס למעות כהלואה אלא כהשקעה של המחביר בשדה, ולפיכך שני הכרים אינם פרעון הלואה, אלא תשלום על סכום החכירה שסכם לפני כן, שהרי עתה נמצאת ביד החובר שדה ששוי חכירתו עלה בעקבות ההשקעה.

³ רבן שמעון בן גמליאל אומר, שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו. ומפריז על שדהו, ואינו חושש משום רבית:

מקורות והערות

ה, ד"ה השוכר, בשם בעל התרומות, אולם רש"י (דף סט/ב, ד"ה מותר) ורע"ב מפרשים שהוא מחזיר לו את מעותיו ומבלז זאת מוסף לו שני כורים ביבול השדה (לביאור שיטה זו ראה בי"ח שם, ס"ק ד; מהרש"ל, ד"ה ורש"י; מהר"ם שיף, ד"ה ברש"י ד"ה מותר, דף סט/ב).

לאחר ההמלטה. ב, יש מקומות שנהגו לתת שכר מיוחד לרועה עגלים וסיחים לפי שלפעמים עליו לשאתם בכתף אל המרעה וממנו, אך רבן שמעון בן גמליאל נקט שאף שכר זה אינו צריך לשלם (ראה בגמרא, דף סח/ב). ג, המאירי (דף סז/ב, ד"ה ומפריז, בשם תוספות; בית יוסף, י"ד, סימן קע"ו, סעיף

דרך מהירה להחלצות מקשי

החיים מוזמנים בפנינו דילמות שונות, בכל התחומים. לפעמים אנו חשים אובדי עצות, "מה עושים?" במקום לכסס צפרנים, יש דרך.

שמות רבה, פרשה ה', סימן ב'

ביאור

משה רבנו נשלח על ידי ה' אל בני ישראל להודיע להם: אני הוא שליחו של ה' להוציא אתכם מארץ מצרים. מדוע שיאמינו לו? הסכנה גדולה מאד; אם הוא מתחזה, הוא עלול להמיט עליהם אסון גדול יותר מכל מה שחוו עד כה. פרעה יטבח בהם ללא הסוס, אם יגלה ניצני מרד. אבל בני ישראל האמינו בו ללא פקפוק: "ויאמן העם, וישמעו פי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניו, ויקדו וישתחוו".

מדוע האמינו?

פי מסרת חשאית היתה בידי זקני האמה^א, שנמסרה מפיו יוסף הצדיק לפני פטירתו, שכאשר יופיע אדם שיאמר, שנשלח על ידי ה' לגאל

אותם, ובפיו המלים "פקד פקדתי" - הוא הגואל!

לכן הורה ה' למשה: "לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם: ה' אלהי אבותיכם נראה אלי... לאמר: פקד פקדתי אתכם". זקני האמה אשרו לכל העם - זה האיש!

אמר רבי חמא: כבר בגיל 12 תלש ה' את משה ממצרים, וגרם לו לברוח למדין, כי אלו היתה נותר במצרים היו אומרים: לא פלא שמשה יודע את הקוד הסודי, הרי אביו עמרם הוא נכדו של לוי, לוי שמע את הקוד מיוסף אחיו, העביר לבנו קהת, קהת העביר לבנו עמרם, ועמרם גלה למשה!

אמר רבי חמא: בן י"ב שנה נתלש משה רבנו מבית אביו, למה כן? שאלו גדל בבית אביו, ובא ואמר להן לישראל המעשים, לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים: אביו מסרה לו, לפי שיוסף מסרה ללוי, ולוי לקהת, וקהת לעמרם. ולכך נתלש

מקורות והערות

א. אלשיך, שמות, ג/טו.

אָבֵל אִישׁ לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ
שְׁעִמְרֶם יִגְלֶה אֶת הַקּוֹד לִילָד בֶּן
12. 68 שָׁנִים אַחַר כִּף חֹזֵר מִשָּׁה
לְמִצְרַיִם, וְכַמִּי שֶׁהִגִּיעַ מִבְּחוּץ,
הָאָמִינוּ לוֹ, וְהוּא גָּאֵל אֶת עַם
יִשְׂרָאֵל.

**מִבֵּית אָבִיו. וּכְשֶׁהֲלַף
וְהִגִּיד לְיִשְׂרָאֵל כֹּל
הַדְּבָרִים, לְפִיכֶף הָאָמִינוּ
בוֹ, שְׁנֵאֵמַר: "וַיֵּאמֶן
הָעָם."**

לפעמים רק אדם מבחוץ יכול
לפתור את הבעיה.

בספרו "מסלת ישירים"^ב מתאר הרמח"ל את "גן המבוכה" שהכיר
באיטליה, ארץ מולדתו. היה זה משחק פופולרי שהשתתפו בו אנשים
רבים. הגן היה שזור במבוך של שבילים זחים, שהתפתלו בין עצים
ושיחים. חלקם הובילו למבוי סתום, וחלקם אל היציאה. אדם נכנס לפתח
הגן והיה עליו למצוא את היציאה. החלק המשעשע היה מגדל גבוה
במרכז הגן, אליו טפסו אנשים שנהנו לצפות בטעיותיהם של האבודים.
קול צחוקם שמש רמז לתועים בדרךכם. נדירים היו המסוגלים לפתור את
חידת המבוך בכוחות עצמם, ללא הכונת הצופים במגדל^א.

תארו לכם אדם הנמצא במבוך, אינו יודע איך לצאת, בוטס את צפרניו
ויאינו מפסיק לנסות שוב ושוב; מפה, מהשביל ההוא, הוא רץ חזרה,
מתבלבל, מתעייף, נעשה צמא, כוחותיו אוזלים. נראה שאין סבוי, אין דרך.
אכן, מי שעומד מבחוץ יכול לעזור לו, הוא רואה את השביל מלמעלה
בבמפה, רואה את פתח היציאה, ויכול להדריך אותו בקלות.
ההסתבכות בתוך הבעיה גורמת לנו לשקע ולא לראות את דרך המלויט.
עזרה ממישהו חיצוני יכולה להיות דרך מהירה להחליץ מהצרה. הוא רגוע
יותר, מנסה יותר, ובעזרת ה', בקלות נצא מהמבוכה ונרוץ אל ההצלחה.

א. הרמח"ל, עד עלייתו לארץ ישראל בסוף ימיו. הגן קיים עד היום ב"ווילה פיזאני".

ב. פרק ג' ג. גן כזה נבנה במאה ה-18 באיטליה על שפת תעלת ברנטה (תקופת חייו ואיזור מגוריו של

מסכת סנהדרין ■ דף ל"ד

דיני קורבנות

הגמרא בדרך זה מביאה משנה במסכת זבחים, העוסקת בעיקר בדיני הקרבת קורבנות. במשנה זו נאמר, שיש דברים המוקרבים על המזבח בצורה של הקטרה על האש הדולקת על גגו, ויש דברים שאינם מוקרבים על האש.

בשר קורבן עולה, החלקים המוקרבים מיתר קורבנות בהמה (האימורים), למשל שלמים, וכן הקומץ שהפכהו נוטל מקורבן מנחה - כל אלו מוקטרים על אש המזבח.

לעומת זאת, דם הקורבנות, נזרק על קרנות המזבח או על קיר המזבח, אף אינו ניתן על האש. גם נסכי הקורבנות - היין שמביא בעל הקורבן, אינו ניתן על האש, אלא היו שופכים אותו לתוך ספל שהיה בנוי על המזבח ומשם הוא היה מחלחל לתהום.

**הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי
פתחו שיעור שבועי אצלכם בהילה**

כל קהילה שתצטרף תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת
בהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

תינוקות של בית רבן

הקדמת הזוהר א.

תרגום

ומי מקיים את העולם?
קול התינוקות שעוסקים
בתורה. ובגלל אותם
התינוקות של העולם,
העולם נצל. כנגדם (שיר
השירים א, יא) "תורי זהב
נעשה לך", אלו הם
תינוקות ילדים עלמים.

ומאן מקיים עלמא, קל ינוקי
דלעאן באורייתא. ובגין אנון
רבין דעלמא, עלמא אשתזיב.
לקבליהון "תורי זהב נעשה לך",
אלין אנון ינוקי רבין עולמין.

חז"ל בכמה מקומות מבארים את חשיבות חנוף הילדים לתורה, ומבארים בגדל היתרון בלמוד תורה של ילדים. ואמרו (שבת קיט:): **אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן**. אמר לו רב פפא לאביי: דידי ודידך מאי ומה עם חשיבות למוד התורה שלי ושלך, של המבגרים? אמר ליה: אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא. ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפלו לבנין בית המקדש. אמר רב המנונא: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבטלו בה תינוקות של בית רבן. וכן פסק הרמב"ם (הלכות בית הבחירה א, יב): "אין בונין את המקדש בלילה... ועוסקין בבנין מעלות השחר עד צאת הכוכבים, והכל חיבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים במקדש המדבר, ואין מבטלין תינוקות של בית רבן לבנין". הרי מבאר היתרון מצד עצם מעלת הלמוד האכותי, שהוא פועל יותר בעולמות העליונים מחמת שהוא נקי וזך. עוד כתב בספר "כד הקמח" (תורה ב, א): וכיון שהודענו על מעלת התורה שהיא עקר הכל, ראוי שיתחזקו הגבאים בענין תלמוד תורה, ושישתדלו להעמיד התינוקות אל בית הספר, כי הוא העקר בלמוד התורה, שאם אין גדיים אין תישים. ועקר התורה אינה אלא בימי הנערות, וכן אמרו במסכת אבות (פ"ג) בפרק בן זומא, רבי אלישע בן אבויה אומר, הלמד תורה ילד למה הוא דומה? לדיו בתובה על גיר חדש. והלמד זקן למה הוא דומה? לדיו בתובה על גיר מחוק. מפאן נלמד לזוז את ילדינו לתורה ולמצוה בהיותם רכים בשנים, על מנת שיתקיימו בהם הדברים הללו.

שליח-ציבור ■ הלכה כ"ד-כ"ו

כד. ברכת 'מחיה המתים' ו'בונה ירושלים'

שליח-צבור שטעה ודלג את ברכת 'מחיה המתים' או את ברכת 'בונה ירושלים', אין מטלקים אותו. ואין חוששים שמא בופר הוא בתחית המתים או אינו מאמין בביאת המשיח, אלא תולים אנו שבשגגה דלגן.⁶⁷

הטעם לכך הוא, שדוקא ברכת המלשינים שבה מקללים את הרשעים, כששליח הצבור מדלג את הברכה יש לחוש שמא נזרקה בו אפיקורסות, ונמנע מלומר ברכה זו כדי שלא לקלל את עצמו, כמבאר. אולם כשדלג את ברכת 'מחיה המתים' ו'בונה ירושלים', אין לחוש שדלג מחמת שאינו מאמין בהן, שאף אם אינו מאמין בהן, מה אכפת לו לאמרן, ואדרבה כדי שהקהל לא יכירו באפיקורסותו יאמרן, על כן, תולים אנו שהדלוג היה בשגגה ולא במתכוון.⁶⁸

כה. אפיקורס

אמנם, אדם שידועים עליו שהוא בופר בתחית המתים או אינו מאמין בגאולה העתידה, וכל שכן אם אינו מאמין בתורה מן השמים או בשכר וענש, לכל הדעות הרי הוא אפיקורס גמור, ואסור להניחו להיות שליח-צבור. ואם עמד בחזקה, אין עונים אמן אחר ברכותיו.⁶⁹

כו. אינו יכול להמשיך בתפלתו

שליח-צבור שנתבלבל בתפלתו ואינו יכול להמשיך בתפלתו, וכן שליח-צבור שנתחלש באמצע תפלתו ואינו יכול להמשיך בתפלתו וכגון שנתקע בקולו או שנתעלה, וכל כיוצא בזה, יעמד שליח-צבור אחר תחתיו.

לכתחלה, טוב שיעמידו תחתיו אדם שפון לברכות שכבר אמר שליח-הצבור, ולא שח בשעה שהתפלה. אכן, אם אין בנמצא אחד בזה, יעמידו מי שלא פון לברכות שליח הצבור הראשון.⁷⁰

מקורות והערות

67. סי' קכ"ו סעי' א' ובמ"ב ס"ק ב' ובכף החיים אות ג'.

69. שם במ"ב סוף ס"ק ב' הביא דבריו בכף החיים שם אות ג'.

70. שם במ"ב ס"ק ז' וס"ק ח' ובכף החיים אות ט'.

68. שם בבית יוסף.